

Nr 220.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till statens utlänningskommission m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (punkterna 259, 260, 262 och 263) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna anslag till statens utlänningskommission samt till bidrag till flyktingars uppehälle, yrkesutbildning m. m. och till omhändertagande av utlandssvenskar m. m.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 270, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 9 maj 1947, för riksdagen anmält parlamentariska undersökningskommissionens angående flyktingärenden och säkerhetstjänst betänkanden angående flyktingars behandling och angående utlämnande av uppgifter om flyktingar samt däröver avgivna yttranden ävensom en i statsrådsprotokollet angiven plan angående avveckling av statens utlänningskommissions och begränsning av statens flyktingsnämnds verksamhet för hjälp åt flyktingar och andra utlännningar. Vidare har Kungl. Maj:t i propositionen föreslagit riksdagen att dels godkänna förslag till omorganisation av statens utlänningskommission, dels medgiva att personalförteckning för statens utlänningskommission får fastställas enligt i statsrådsprotokollet framfört förslag och att viss angiven förändring får vidtagas beträffande utrikesdepartementets personalförteckning, dels för budgetåret 1947/48 under V huvudtiteln såsom förslagsanslag anvisa till Bidrag till flyktingars uppehälle, yrkesutbildning m. m. 4 145 000 kronor och till Bidrag till omhändertagande av utlandssvenskar m. m. 1 000 000 kronor, dels ock för nämnda budgetår under V a huvudtiteln såsom förslagsanslag till Statens utlänningskommission anvisa till Avlöningar 1 632 000 kronor och till Omkostnader 280 000 kronor.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 november 1946 tillkallade föredragande statsrådet Mossberg samma dag ordföranden i statens utlänningskommission Nils Hagelin att inom socialdepartementet verkställa översyn av statens utlänningskommissions och statens flyktingsnämnds verksamhet och organisation, vilken översyn skulle syfta till att skapa en efter fredsmässiga förhållanden anpassad ordning för handläggningen av de frågor, som hittills ankommit på nämnda organ. Utredningsmannen har den 31 januari 1947 avlämnat en promemoria med förslag om inrättande av en utlänningsstyrelse samt den 11 februari 1947 en promemoria med förslag till omedelbar avveckling av statens utlänningskommissions sociala verksamhet och successiv reducering av statens flyktingsnämnds uppgifter.

Över promemoriorna ha yttranden avgivits av ett flertal myndigheter och organisationer.

Den 12 januari 1945 beslöt Kungl. Maj:t tillsätta en kommission med uppdrag att verkställa en allsidig undersökning rörande vissa förhållanden i samband med uppdragandet av att dåvarande e. o. byråinspektören i statens utlänningskommission Robert Paulson utlämnat vissa uppgifter till en svensk medborgare, som bedrivit olovlig underrättelseverksamhet. Kommissionen antog namnet parlamentariska undersökningskommissionen angående flyktingärenden och säkerhetstjänst. Kommissionen har hittills avlämnat två betänkanden, nämligen Betänkande I angående flyktingars behandling (SOU 1946: 36) och Betänkande II angående utlämnande av uppgifter om flyktingar (SOU 1946: 93). En sammanställning av däröver avgivna yttranden har såsom bilaga fogats till statsrådsprotokollet.

Utlänningskontrollen.

Utlänningskommissionens tillkomst samt kommissionens nuvarande arbetsuppgifter och organisation m. m. Statens utlänningskommission, som började sin verksamhet den 1 juli 1944, har bildats genom sammanförande av socialstyrelsens utlänningsbyrå och avdelning för utlänningsförläggningar med utrikesdepartementets expedition för utländska passärenden.

Handläggning av ärenden angående uppehållstillstånd för utlännning utgör för närvarande kommissionens mest omfattande arbetsuppgift. Härjämte fullgör kommissionen vissa uppgifter beträffande meddelande av visering, meddelar arbetstillstånd, handlägger vissa ärenden om avvisning, meddelar utrese- eller förpassningsbeslut samt sammanställer och bearbetar uppgifter, som inkomma till följd av anmälningsskyldighet beträffande utlännning. Vidare har kommissionen att fullgöra vissa uppgifter angående den officiella utlänningsstatistiken och beträffande passkontrollen.

Genom överförandet av socialstyrelsens avdelning för utlänningsförläggningar till utlänningskommissionen fick kommissionen sig även anförtrodd en omfattande social verksamhet för flyktingar och andra utlänningar i landet. Denna verksamhet omfattar i första hand omhändertagandet av flyktingar i läger av olika slag, såsom mottagningscentraler, karantänsläger, arbetsförmedlingsläger, konvalescenthem, mödra- och spädbarnshem, internatskolor och skolhem, ålderdomshem samt vissa avdelningar eller paviljonger vid sjukhus och sanatorier.

Enligt instruktionen för utlänningskommissionen skall denna tjänstgöra såsom kansli åt statens flyktingsnämnd. Härigenom har kommissionen ålagts ytterligare social verksamhet för flyktingar i landet. Å nämnden ankommer nämligen att handlägga ärenden om bidrag av statsmedel till enskilda sammanslutningar (flyktingskommittéer), vilka meddela flyktingshjälp, samt om direkt understöd av statsmedel åt utlännning, som icke erhåller hjälp genom flyktingskommitté.

I sin egenskap av central utlänningsmyndighet har utlänningskommissio-

nen i stor utsträckning blivit remissmyndighet i ärenden av olika slag rörande utlännningar.

Utlänningskommissionen skall bestå av en ordförande och chef samt högst åtta ledamöter. Ersättare skola finnas för ordföranden samt, i den utsträckning Kungl. Maj:t bestämmer, jämväl för ledamöterna. Inom kommissionen skola finnas tre byråer, nämligen passbyrån, kontrollbyrån och sociala byrån. Ärendesfördelningen mellan byråerna kan i korthet angivas så, att å passbyrån handlägges flertalet tillståndsärenden av olika slag såsom ärenden om visering, uppehålls- eller arbetstillstånd; å kontrollbyrån handhaves den individuella utlänningskontrollen och ombesörjes kommissionens registerverksamhet; å sociala byrån handläggas alla ärenden rörande kommissionens sociala verksamhet.

Utlänningskommissionens personal uppgick den 31 december 1946 förutom ordföranden till 500 tjänstemän.

Vid utlänningskommissionens inrättande ålade Kungl. Maj:t innehavarna av vissa ordinarie och extra ordinarie befattningar å utrikesdepartementets expedition för utländska passärenden samt å socialstyrelsens utlänningsbyrå och avdelning för utlänningsförläggningar tjänstgöringsskyldighet i kommissionen. Kommissionen antog därjämte som tjänstemän ett antal extra ordinarie tjänstemän hos socialstyrelsen, vilka beviljades tjänstledighet från sina respektive befattningar hos styrelsen. För kommissionens personal gäller krisavlöningsreglementet.

Utlänningskommissionens fortbestånd. Utredningsmannen har föreslagit, att för utlänningsärendenas handhavande den 1 juli 1947 skall inrättas ett fristående centralt organ, organiserat som ett ämbetsverk med benämningen utlänningsstyrelsen.

Föredragande statsrådet Mossberg har härom anfört följande.

»Enligt gällande utlänningslag erfordras tillstånd för utlännningar för arbetsanställning, längre tids vistelse och i vissa fall inresa i Sverige. I lagstiftningen har emellertid i allmänhet icke angivits efter vilka principer tillståndsprövningen skall ske, utan har detta överlämnats till en central utlänningsmyndighet, utlänningskommissionen. Genom tillståndstvånget ha möjligheter skapats att begränsa den utländska invandringen till vad som kan anses vara lämpligt med hänsyn till läget å arbetsmarknaden, bostads- och befolkningspolitiska förhållanden, statsekonomiska skäl m. m. För upprätthållande av tillståndstvånget har vidare i lagstiftningen meddelats stadganden rörande utlänningsars avlägsnande ur landet samt om en omfattande anmälningskyldighet rörande utlännningar.

Vid bedömningen av frågan om den framtida organisationsformen för utlänningsärendenas centrala handläggning är av grundläggande betydelse, huruvida och i vad mån vi böra räkna med behov framdeles av invandringsreglering. I detta avseende har jag den uppfattningen, att redan det förhållandet, att Sverige för närvarande har behov av ytterligare arbetskraft och därför kan bereda utlännningar arbetstillfällen här, kommer att medföra en av-

sevärd tillströmning av utlänningar allt efter som resemöjligheterna mellan länderna underlättas. Men även bortsett härifrån torde det i förhållande till de krigshärjade länderna relativt gynnsamma ekonomiska och sociala läge, vari vi befinna oss, utgöra en dragningskraft icke endast å arbetssökande utan även å hjälpbehövande utlänningar av olika slag. Att bland de utlänningar, vilka av sådana anledningar kunna söka sig till Sverige, skulle finnas många som icke kunna anses önskvärda här och som särskilt vid ett försämrat arbetsmarknads- och ekonomiskt läge skulle förorsaka svåra problem är uppenbart. Jag delar därför utredningsmannens uppfattning, att behov av någon form av utlänningskontroll kommer att föreligga under tid, som för närvarande kan överblickas. Grunderna för bedömningen av vilka utlänningar, som böra få invandra i landet för att här bosätta sig eller för längre eller kortare tid taga arbetsanställning, måste ständigt anpassas efter de växlande förhållandena och kan svårigen regleras i lagstiftning. För sammanhållet landet och tillämpningen av en efter tidsläget anpassad utlänningspolitik torde därför även framdeles erfordras en central utlänningsmyndighet.

Det förhållandet, att reglering av invandringen till Sverige är erforderlig, innebär emellertid icke, att det nuvarande systemet och formerna härför äro de mest lämpliga. Jag har för egen del den uppfattningen, att systemet i flera avseenden kan förenklas och göras smidigare utan att syftet med det samma eftersättes. En omläggning i sådan riktning kan för övrigt visa sig nödvändig med den alltmer ökande strömmen av utländska affärsbesökande och turister m. fl. Vissa förenklingar, som varit möjliga inom ramen för gällande lag, hava genomförts av utlänningskommissionen. Förändringar av mera genomgripande art av systemet för utlänningskontroll torde emellertid förutsätta ytterligare undersökningar och överväganden och torde därför böra göras till föremål för utredning av särskilt tillkallade sakkunniga. Utlänningskontrollens huvudlinjer äro reglerade i gällande utlänningslag och frågan om en revidering av systemet torde därför lämpligen böra upptagas i samband med den översyn av lagstiftningen chefen för justitiedepartementet tidigare denna dag vid anmälan av fråga om förlängd giltighetstid för utlänningslagen funnit böra företagas.

Utredningsmannen, som även förutsatt möjligheten av framtida ändringar i den centrala utlänningsmyndighetens arbetsuppgifter och organisation, har uttalat, att en stomme av den centrala myndigheten dock under alla förhållanden torde visa sig erforderlig, och förordat att denna stomme uppbygges som kärnan i ett permanent ämbetsverk för utlänningsärendenas handhavande. Denna tanke bygger på förutsättningen, att för utlänningsärendenas handhavande framdeles skall bibehållas ett fristående centralt organ. Det synes mig dock icke lämpligt att binda organisationen förrän frågan om utlänningskontrollens framtida utformning och bedrivande blivit slutligt avgjord. Med hänsyn härtill vill jag förorda, att frågan om inrättandet av ett permanent ämbetsverk för utlänningsärenden får vila i avbidan på den nämnda översynen av utlänningslagstiftningen och att nuvarande provisoriska anordning bibehålles. Såsom flera remissmyndigheter framhållit, torde dock hän-

synen till utlänningskommissionens personal samt de olägenheter, som skulle uppstå om personalen i större utsträckning lämnade sina anställningar, kräva särskilda åtgärder för beredande åt dem av tryggare anställningsförhållanden. Till denna fråga återkommer jag senare.»

Utlänningskommissionens organisation m. m. Beträffande organisationen innebär Kungl. Maj:ts förslag till en början, att de sociala ärendena bortflyttas på sätt i det följande angives. I övrigt föreslås bibehållande i oförändrad form av en särskild styrelse under ordförandeskap av kommissionens chef och med särskilda intresserepresentanter och lekmän såsom ledamöter. Vad angår byråindelningen har en pass- och en kontrollbyrå samt en fristående kansliavdelning ansetts böra bibehållas.

Utlänningskommissionens personal. Kungl. Maj:ts förslag beträffande personalorganisationen innebär, att den personal, som kan betecknas som stommen för framtiden, erhåller extra ordinarie anställning. Från denna utgångspunkt skulle personalförteckningen, bortsett från amanuenser samt kontors- och skrivbiträden, erhålla följande utseende.

2 byråchefer	Eo 30
3 förste byråsekreterare	Eo 26
4 förste byråsekreterare	Eo 24
1 förste aktuarie	Eo 24
6 byråsekreterare	Eo 21
1 registrator och kassör	Eo 14
2 kansliskrivare	Eo 11
8 kontorister	Eo 9
14 kanslibiträden	Eo 7
1 förste expeditionsvakt	Eo 7
3 expeditionsvakter	Eo 5

Härjämte skulle till kommissionens fasta personal räknas 11 amanuenser. Behovet av kontors- och skrivbiträden har uppskattats till sammanlagt 80. Dessa befattningshavares hänförande till extra ordinarie stat och placering i lönegrad skulle bli beroende av tjänstgöringstidens längd för vederbörande befattningshavare, varvid de nya allmänna grunderna för befordringsgången skulle tillämpas.

Utöver nu angivna befattningshavare har tills vidare räknats med följande arvodesavlönade personal: 1 förste byråsekreterare, 2 byråsekreterare, 12 amanuenser, 2 kontorister, 12 kanslibiträden, 4 expeditions- och kontorsvakter samt 108 kontors- och skrivbiträden.

Samtliga de i personalplanen upptagna befattningarna ha sin motsvarighet i nuvarande organisation med undantag av förste aktuarien, vilken för närvarande motsvaras av en arvodesbefattning i 21 lönegraden och vilken enligt förslaget är avsedd för utlänningsstatistiken.

På grund av omorganisationen förutsätts de från utrikesdepartementet och socialstyrelsen till kommissionen överflyttade ordinarie befattningshavare, vilka äro upptagna å de förstnämnda två myndigheternas personalförteckningar, överföras på övergångsstat.

Det förutsättes vidare, att den extra ordinarie personal vid löneklassplacering får tillgodoräkna tidigare anställningstid hos kommissionen, i den mån den tidigare tjänstgöringen är av samma art som den, för vilken befattningen i fråga avses.

Anslagsberäkningar för utlänningskommissionen. Utlänningskommissionens avlöningsanslag är för innevarande budgetår anvisat med ett belopp av 1 500 000 kronor. Medelförbrukningen för budgetåret 1945/46 uppgick till omkring 2 654 000 kronor. Anslaget för innevarande budgetår, som är anvisat som förslagsanslag, kommer att överskridas betydligt; Kungl. Maj:t har för avlöningar ställt ett belopp av tillhopa 2 657 000 kronor till kommissionens förfogande.

Under nästa budgetår beräknas, att den icke fasta personalen kommer att något nedgå i antal. Kommissionens avlöningsstat skall enligt förslaget upptaga följande anslagsposter.

1. Ersättning till ordföranden för mistade avlöningsförmåner, <i>förslagsvis</i>	kronor	15 000
2. Arvoden åt ordförande, vice ordförande och ledamöter, <i>förslagsvis</i>	»	20 000
3. Avlöningar till extra ordinarie personal, <i>högst</i>	»	845 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	650 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	90 000
6. Ersättningar till av kommissionen anlitade sakkunniga, <i>högst</i>	»	2 000
7. Arvoden till ledamöter och suppleanter i utlänningsnämnden, <i>förslagsvis</i>	»	10 000
		Summa kronor 1 632 000;

Ersättningar till utlänningsnämndens kanslipersonal ha härvid förutsatts skola utgå från de till kommissionen för motsvarande ändamål anvisade posterna.

Utlänningskommissionens omkostnadsanslag är för innevarande budgetår upptaget med 150 000 kronor. Medelförbrukningen under budgetåret 1945/46 uppgick till omkring 505 000 kronor. För nästa budgetår har för ändamålet beräknats 280 000 kronor.

Flyktingshjälpen.

Flyktingshjälpens organisation och framtida bedrivande. Vad avser annan flyktingshjälp än beredande av lägervistelse må nämnas, att direkt stöd från det allmännas sida till hjälp åt enskilda flyktingar lämnades redan år

1935, då insamlingen för landsflyktiga intellektuella erhöi anslag av lotteri-medel. Dessförinnan hade flera frivilliga hjälpkommittéer igångsatt verksamhet för att bispringa politiska flyktingar. År 1939 trädde staten till för att allmänt stödja hjälpverksamheten för politiska flyktingar, och nämnden för statens flyktingshjälp upprättades den 24 maj 1939. Den statliga flyktingshjälp genom nämnden verkade i stor utsträckning därhän, att de frivilliga flyktingskommittéerna, som åtnjöto bidrag av nämnden, i huvudsak kommo att framstå såsom de normala organen för hjälp åt behövande politiska flyktingar.

Ärenden angående anordnande och drift av utlänningsförläggningar handlades tidigare å socialstyrelsens avdelning för dylika förläggningar. Då utlänningsärendena i samband med utlänningskommissionens inrättande den 1 juli 1944 utbrötos från socialstyrelsen, övergick avdelningen i kommissionens sociala byrå. Den 12 september 1941 tillsatte Kungl. Maj:t en särskild statens flyktingsnämnd, som skulle övertaga nämndens för statens flyktingshjälp uppgifter och samtidigt i betydligt större utsträckning än denna direkt kunna bisträcka enskilda flyktingar, som voro i behov av hjälp.

Vissa civila flyktingar ha omhändertagits av statens utrymningskommission och av vissa länders legationer i Sverige. Viss social verksamhet har vidare av praktiska skäl ombesörjts av arbetsmarknadsorganen.

Internerung av utläningar förekommer icke sedan den 1 juli 1946 och interneringsförläggningarna äro sedan dess avvecklade. En annan grupp ärenden har emellertid tillkommit efter Kungl. Maj:ts uppdrag, nämligen omhändertagande av utländska barn, som i kontingenter överföras till Sverige för sjuk- och konvalescentvård under kortare tid. Därjämte har till kommissionens sociala byrå hänförts ärenden rörande transporter av flyktingar mellan olika läger samt från Sverige till hemlandet. Hitintills ha cirka 2 700 flyktingar lämnat landet med sådana transporter. I kommissionens flyktingshjälp ingår slutligen även kuratorsverksamhet.

Förutom läger för sjuka, konvalescenter och åldringar driver kommissionen även mödra- och spädbarnshem, internatskolor och skolhem, ett gymnasium (i Sigtuna) samt arbetsförmedlingsläger och mottagningsförläggningar. Å de sistnämnda genomgå till landet nykommande flyktingar karantän och underkastas polisförhör varjämte flyktingarna erhålla utrustning och i förekommande fall hänvisas till arbete å den allmänna arbetsmarknaden.

I fråga om flyktingsverksamhetens framtida bedrivande har *föredragande statsrådet* anföret följande.

»Den statliga flyktingshjälp under krigsåren har, bortsett från statsbidrag till flyktingskommittéer, utgått efter två skilda huvudlinjer, nämligen genom omvårdnad av flyktingar å läger samt genom direkta bidrag för underhåll eller i form av bohagsutrustning, kläder m. m. De praktiska förhållandena ha lett till den praxis, att nykomna flyktingar först omhändertagits i läger och senare, efter utskrivning med eller utan samband med arbetsplacering, i mån av behov lämnats bistånd genom direkta bidrag. På detta sätt ha sedan

krigsutbrottet omkring 110 000 flyktingar av olika nationaliteter under längre eller kortare tid vistats å utlänningskommissionens läger. Av detta antal återstå för närvarande endast omkring 2 000 personer. Dessa senare befinna sig emellertid i regel i sådant fysiskt och psykiskt tillstånd, att de kunna antagas icke inom den närmaste tiden eller i vissa fall överhuvudtaget kunna reda sig själva. Då några nya flyktingsströmmar icke längre torde behöva förväntas, kan sägas, att den uppgift som kommissionens lägerverksamhet haft att fylla, nu är slutförd. Det återstående lägerklienteletets omhändertagande är en uppgift av annan karaktär, nämligen beredande av mer eller mindre permanent omvårdnad. Med anledning härav har Kungl. Maj:t genom beslut den 25 april 1947 i huvudsaklig överensstämmelse med utredningsmannens förslag förordnat om överflyttande av utlänningskommissionens och flyktingsnämndens lägerverksamhet, beträffande mödra- och spädbarnshem samt upptagningshem för barn å socialstyrelsen, beträffande sjukvårdsförläggningar och konvalescenthem å medicinalstyrelsen samt beträffande mottagnings- och arbetsförmedlingsläger å arbetsmarknadskommissionen. Även utlänningskommissionens intendentur och förrådsverksamhet ha genom samma beslut överförts å arbetsmarknadskommissionen.

Vad angår hjälpverksamheten bland flyktingar genom direkta bidrag från flyktingsnämnden är förhållandet, att även denna verksamhet nu börjat avtaga i omfattning. Anledningen härtill är uppenbarligen, att flyktingarna nu vistats så länge i landet att de börjat akklimatisera sig med svenska förhållanden samt fått en ny start i livet och därför i mindre omfattning än omedelbart efter utskrivningen från lägren äro i behov av understöd. Bidragande torde även vara, att flyktingarna under vistelsen i Sverige kunnat återhämta sig från de fysiska och psykiska skador de ådragit sig under kriget. Även bland detta klientel måste man emellertid räkna med att en viss grupp åldringar, invalider och andra mer eller mindre arbetsoförmögna för framtiden torde vara beroende av hjälp från det allmännas sida. Också detta kvarstående hjälpbehov har dock nu förlorat sin kriskaraktär, och det synes därför lämpligt att i huvudsak överföra bidragsverksamheten å de härför avsedda ordinarie organen, d. v. s. fattigvårdsstyrelser och barnvårdsnämnder. En särskild anledning härtill är, att flyktingarna därigenom i understödsavseende principiellt helt skulle likställas med svenska medborgare. Jag kan således tillstyrka förslaget om avveckling av flyktingsnämndens direkta bidragsverksamhet.

Såsom utredningsmannen framhållit bör dock flyktingsnämnden tills vidare bibehållas för handläggning av ärenden om statsbidrag till enskilda flyktingskommittéer, då dessa senares verksamhet särskilt av psykologiska skäl icke torde böra ersättas med den allmänna socialvården. Då flyktingskommittéernas hjälpverksamhet till viss del bestrides med insamlade medel, vinnas även en statsekonomisk fördel genom bibehållandet i detta avseende av det nuvarande systemet. Även i övrigt torde försiktigheten bjuda att under en övergångstid bibehålla flyktingsnämnden såsom ett organ, vilket i undantagsfall skall kunna bisträcka nödställda flyktingar med sådan hjälp som

icke täckes av den obligatoriska fattigvården enligt 1 § fattigvårdslagen eller andra av statsmedel bekostade hjälpformer för utlänningar.

Beträffande tidpunkten för överförande i huvudsak av flyktingsnämndens direkta bidragsverksamhet å de ordinarie socialvårdande organen vill jag förorda, att denna tidpunkt, med hänsyn till att de kommunala organen kalenderårsvis redovisa lämnad hjälp åt utlänningar och till vikten av att dessa organ på lämpligt sätt noga informeras om omläggningens innebörd, icke sättes tidigare än årsskiftet 1947/48.

Med avseende å den av flera remissmyndigheter berörda frågan om översyn av vårdtaxan enligt 51 § fattigvårdslagen vill jag erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 7 mars 1947 anbefallt socialstyrelsen och medicinalstyrelsen att efter erforderlig utredning före den 1 oktober 1947 inkomma med gemensamt förslag till bestämmelser beträffande ersättningsbelopp enligt fattigvårds- och barnavårdslagarna för anstaltsvård för tid från och med den 1 januari 1948.»

Anslagsberäkningar för flyktingshjälpen. I skrivelse den 27 augusti 1946 har *statens utlänningskommission* framlagt förslag rörande beräkningen av medelsbehovet för av kommissionen bedriven flyktingshjälp under budgetåret 1947/48.

Genomsnittskostnaderna för vistelse å läger — vari ingå olika utgiftsposter, såsom kost, logi, läkarvård, fickpengar, kompletterande klädesutrustning, administration, undervisning m. m. — torde kunna beräknas till omkring 6 kronor 50 öre per dag och person.

Statens flyktingsnämnd har i skrivelse den 27 augusti 1946 hemställt om anvisande av medel för den hjälpverksamhet bland flyktingar, som bedrivs av nämnden ävensom av flyktingskommittéerna.

Föredragande statsrådet har beträffande medelsbehovet anfört följande.

»Beträffande den sociala verksamhet, som hittills bedrivits av utlänningskommissionen, har kommissionen beräknat kostnaderna för nästa budgetår till 2 892 500 kronor, därav 2 372 500 kronor för lägerverksamhet, 120 000 kronor för social omvårdnad av utlänningar å beredskapssjukhus, 50 000 kronor för inventarier, 150 000 kronor för avvecklingskostnader i samband med nedläggande av läger samt 200 000 kronor för transport av flyktingar från riket. Kommissionen har i fråga om lägerverksamheten utgått från en genomsnittlig beläggning å lägren av 1 000 personer. Såsom jag tidigare anfört, skall lägerverksamheten under nästa budgetår bedrivas av medicinalstyrelsen, socialstyrelsen och arbetsmarknadskommissionen, därvid avsikten är, att flyktingarna skola i största möjliga omfattning överföras till ordinarie socialvårdsanstalter. För de å sådana anstalter omhändertagna utlänningarna komma vårdkostnaderna att belasta det allmänna fattigvårdsanslaget. Kostnaderna för lägervistelse böra emellertid alltjämt bestridas från flyktingsanslaget. Vad angår medelsbehovet, vill jag framhålla, att lägerklientelet visserligen torde komma att minska på grund av överförandet av flyktingar till

ordinarie socialvårdsanstalter. Med hänsyn till bristen på platser vid dessa anstalter och då, i betraktande av lägerklienteletts nuvarande sammansättning, utskrivning från lägren icke torde komma att ske i den omfattning, som antagits av kommissionen, synes dock antalet lägerfall under nästa budgetår icke komma att mera avsevärt understiga den av kommissionen angivna siffran. Med utgångspunkt härifrån och från kommissionens beräkning av dagskostnaden per person uppskattar jag anslagsbehovet till 2 000 000 kronor. Mot beräkningen av kostnaderna för social omvårdnad av flyktingar, som intagits å beredskapssjukhus, har jag intet att erinra. Kostnaderna upptagas alltså av mig till 120 000 kronor. Beträffande utgifterna för lägrens avveckling har jag med hänsyn till att avvecklingen redan påbörjats och således till en del kommer att bekostas av anslaget för innevarande budgetår ansett medelsanvisningen för budgetåret 1947/48 kunna begränsas till 50 000 kronor. För inventarier och transporter av flyktingar ur riket finner jag mig icke böra beräkna några medel.

Med avseende å flyktingsnämndens verksamhet har jag intet att invända mot nämndens uppskattning av utgifterna för bidrag till flyktingskommittéer och till utlandssvenskarnas förening. För dessa ändamål böra alltså avses 700 000 respektive 600 000 kronor. Då nämndens verksamhet är avsedd att i huvudsak upphöra vid årsskiftet 1947/48, föreslår jag med godtagande av nämndens beräkning av det månatliga medelsbehovet att för direkta understöd anvisas ett belopp av 675 000 kronor. I övrigt anser jag mig icke böra beräkna medel för ifrågavarande verksamhet.

I enlighet härmed skulle förevarande anslag böra uppföras med (2 000 000 + 120 000 + 50 000 + 700 000 + 600 000 + 675 000) 4 145 000 kronor.»

Bidrag till omhändertagande av utlandssvenskar m. m.

Under denna rubrik har å riksstaten för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 500 000 kronor. Under budgetåret 1945/46 har för ändamålet åtgått cirka 1,5 miljoner kronor. Anslaget är närmast avsett att disponeras för utgivande av bidrag till utlandssvenskarnas förening för föreningens kostnader för omhändertagande av från utlandet hemvändande svenska medborgare samt dess hjälpverksamhet bland nödlidande svenskar i utlandet ävensom för bestridande till viss del av föreningens administrationskostnader.

Hjälperksamheten i Sverige omfattar löpande understöd och bosättningslån ävensom reverslån för igångsättande av rörelse i försörjningssyfte. Hjälpen till utomlands boende svenska medborgare och svenskfödda består av livsmedelssändningar.

I skrivelse den 5 november 1946 har *utlandssvenskarnas förening* framlagt förslag rörande beräkningen av förevarande anslag för nästa budgetår.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att för ifrågavarande ändamål beräknas ett belopp av 1 000 000 kronor, föreningens administrationskostnader däri inräknade. Vid anslagets användning förutsättes därvid de riktlinjer tillämpas, vilka godkänts av 1945 års riksdag.

Motioner.

I samband med Kungl. Maj:ts förslag har utskottet till behandling förehafat två inom första kammaren av herrar *Uhlén* och *Åman* väckta motioner (I: 322 och I: 323).

I motionen I: 322 har yrkats, att riksdagen måtte besluta att anställning som extra tjänstemän beredes den personal, som icke kunnat vinna fastare anställning hos utlänningskommissionen.

I motionen I: 323 har yrkats, att riksdagen måtte besluta om tillämpning av reglerade befordringsgångar för amanuens- och biträdespersonalen vid statens utlänningskommission.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för nämnda förslag, får utskottet hänvisa till motionerna.

Utskottet.

Kungl. Maj:ts förslag angående avveckling av utlänningskommissionens och begränsning av flyktingsnämndens verksamhet för flyktingshjälp föranleder icke någon erinran från utskottets sida. Utskottet tillstyrker jämväl förslaget om omorganisation av utlänningskommissionen och vad därmed äger samband, vilket i huvudsak innebär, att utlänningskommissionen — i avbidan på att den framtida utformningen av utlänningskontrollen blir föremål för utredning i samband med en allmän översyn av utlänningslagstiftningen — bibehålles såsom ett icke permanent organ och att den del av personalen, som under alla förhållanden beräknas bliva erforderlig för framtiden, erhåller extra ordinarie anställning.

Det i motionen I: 322 framlagda förslaget att anställning som extra tjänstemän måtte beredas den personal, som icke kunnat vinna fastare anställning hos utlänningskommissionen, bygger på förutsättningen att arvodesanställning för heltidstjänstgörande personal i statens tjänst i största möjliga utsträckning skall avvecklas.

Utskottet vill i anledning härav erinra, att efter genomförandet av den allmänna löneregleringen anställningsformen som extra tjänsteman visserligen förväntas komma till användning i ökad utsträckning, men att arvodesanställning kommer att behållas, där sådan kan anses motiverad. Frågan härom torde komma att upptagas till prövning beträffande samtliga arvodesavlönade befattningshavargrupper. På grund härav anser utskottet, att särskild framställning till Kungl. Maj:t i ämnet icke erfordras.

I motionen I: 323 har yrkats, att riksdagen måtte besluta om tillämpning av reglerad befordringsgång för amanuens- och biträdespersonal vid utlänningskommissionen. Dylik befordringsgång har ansetts särskilt angelägen beträffande den personal, som överförts till kommissionen från socialstyrelsen och vilken — därest den kvarstannat hos styrelsen — kunde ha räknat med en tillämpning av befordringsgången.

Utskottet får framhålla, att reglerad befordringsgång för ifrågavarande personal, icke är avsedd att genomföras vid de statliga krisorganen eller vid sådana verk, som utan att vara krisorgan dock enligt särskild föreskrift följa de för krisorganen gällande avlöningsbestämmelserna. Vidare är att märka, att lön och övriga med tjänsten förenade förmåner torde komma att från och med den 1 juli 1947 överensstämja för ordinarie och häremot svarande extra ordinarie befattningar. Med hänsyn härtill synes det i motionen berörda förhållandet, att reglerad befordringsgång icke för all personal hos utlänningskommissionen kommer i tillämpning i hela sin utsträckning, knappast innebära sådan olägenhet, att det bör föranleda ändring av Kungl. Maj:ts förslag i fråga om personalförteckning och avlöningsstat för kommissionen.

I samband med Kungl. Maj:ts förslag har för riksdagen anmälts parlamentariska undersökningskommissionens betänkanden angående flyktingars behandling och angående utlämnande av uppgifter om flyktingar. Med hänsyn till ömtåligheten av hithörande frågor finner utskottet välmotiverat, att utredningsarbetet bedrivits i den omfattning och med den noggrannhet som skett.

Under återopandande av det anförda får utskottet hemställa

I. att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna, vad utskottet anført angående

a) parlamentariska undersökningskommissionens angående flyktingärenden och säkerhetstjänst betänkanden angående flyktingars behandling och angående utlämnande av uppgifter om flyktingar samt däröver avgivna yttranden, och

b) den i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 9 maj 1947 framlagda planen angående avveckling av statens utlänningskommissions och begränsning av statens flyktingnämnds verksamhet för hjälp åt flyktingar och andra utläningar;

II. att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag

A) godkänna det förslag till omorganisation av statens utlänningskommission, som framlagts i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 9 maj 1947,

B) medgiva att personalförteckning för statens utlänningskommission må fastställas i enlighet med i nämnda statsrådsprotokoll framförda förslag,

C) medgiva, att två av de å utrikesdepartementets personalförteckning upptagna kanslibiträdena överföras å övergångsstat,

D) för budgetåret 1947/48 under V huvudtiteln såsom förslagsanslag anvisa

1. till *Bidrag till flyktingars uppehälle, yrkesutbildning m. m.* 4 145 000 kronor,

2. till *Bidrag till omhändertagande av utlandssvenskar m. m.* 1 000 000 kronor,

E) för budgetåret 1947/48 under V a huvudtiteln såsom förslagsanslag anvisa

1. till *Statens utlänningskommission: Avlöningar* 1 632 000 kronor,

2. till *Statens utlänningskommission: Omkostnader* 280 000 kronor;

III. att motionen I: 322 ej må av riksdagen bifallas;

IV. att motionen I: 323 ej må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 19 juni 1947.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Gränebo, Larsson, Karl Andersson, Andrén, Gustaf Karlsson, Gustaf Iwar Anderson, fröken Andersson, herrar Albertsson, Gustav Emil Andersson och Karl Johan Olsson; samt

från andra kammaren: herrar Eriksson i Stockholm, Ward, Bergström, Falla, Andersson i Malmö, Rubbestad, Lindholm, Pettersson i Dahl, Holmström, Hoppe, Persson i Vinberg och Persson i Svensköp.

Reservation

av herrar *Falla, Rubbestad, Pettersson* i Dahl och *Holmström*.
